

Голас Радзімы

№ 30 (2172)
26 ліпеня 1990 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАІЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Народны майстар з вёскі Неманіца Барысаўскага раёна Міхась РЖЭУЦКІ шырока вядомы сваімі мініяцюрнымі керамічнымі цацкамі-свіцёлкамі. З такім жа поспехам ён стварае з дрэва светлых птушак, якія быццам узлятаюць.

Фота Я. КАЗЮЛІ.

АСАБІСТАЕ І ГРАМАДСКАЕ
У ЖЫЦЦІ НІНЫ ВЯРГЕЙ

[«Моц сціплэй
жанчыны»]
стар. 3

ГАВОРЫЦЬ СТАРШЫНЯ РА-
ДЫ БЕЛАРУСКАГА ДЭМА-
КРАТЫЧНАГА АБ'ЯДНАН-
НЯ У Польшчы

[«Улада дзеля
выратавання»]
стар. 4

ДЛЯ ТЫХ, ХТО ЧЫТАЕ НА
ІСПАНСКОЙ МОВЕ

стар. 5

ПРАЦЯГВАЕМ ПУБЛІКА-
ЦЫЮ НАТАТКАУ ПРА ЗНА-
ХОДЖАННЕ ТАНЦАВАЛЬ-
НАГА ГУРТКА «ВАСІЛЁК» У
БЕЛАРУСІ.

[«Малітва за зямлю
продаў»]
стар. 6

НА СЕСІІ ВЯРХОУНАГА САВЕТА БССР

ЗАЦВЯРДЖАЕЦЦА КАБІНЕТ
МІНІСТРАЎ

На сесіі Вярхоўнага Савета БССР — гарачая пара: зацвярджаецца кабінет міністраў. Пасля папярэдняга абмеркавання ў пастаянных камісіях старшыня Савета Міністраў БССР В. Кебіч уносіць прапановы па персанальнаму складу на разгляд і зацвярджэнне ўсіх дэпутатаў. Але адразу ж прэм'ер-міністр чакала расчараванне. Прапанаваная ім спачатку кандыдатура на пост першага намесніка не набрала патрэбнай колькасці галасоў. Некалькі дзён ішло зацвярджэнне членаў урада, і ніводзін дзень не абыходзіўся без «палётаў». Былі забалаціраваны, у прыватнасці, прэтэндэнты на пасты міністраў гандлю, лясной прамысловасці, будаўніцтва і эксплуатацыі аўтамабільнага дарог, старшыні Дзяржаўнага камітэта па кнігадрукаванню, яшчэ аднаго намесніка прэм'ер-міністра... Сітуацыя ўскладнілася настолькі, што выклікала сур'ёзную трывогу ў самога прэм'ер-міністра, аб чым ён заявіў дэпутатам. У чым жа прычына такога становішча? Цяжка адказаць. Часам здаецца, што гэтага не ведаюць і самі дэпутаты.

Але значная частка міністраў ўсё ж прыступіла да выканання сваіх абавязкаў. Сярод іх ёсць і новыя людзі. Так, міністрам замежных спраў Беларусі стаў П. Краўчанка, па адукацыі гісторык, былы выкладчык і партыйны работнік. Назначаны і новы міністр фінансаў С. Янчук. Камітэт па эканоміцы, які павінен каардынаваць усю гаспадарчую работу, узначаліў былы міністр жыллёва-камунальнай гаспадаркі А. Мясніковіч. Фарміраванне кабінета міністраў працягваецца.

На адным са сваіх пасяджэнняў рэспубліканскі парламент прыняў пастанову аб сродках масавай інфармацыі Вярхоўнага Савета БССР. Адпаведна з ёю будзе выходзіць афіцыйны орган друку «Ведомстві Вярхоўнага Савета Беларускай ССР», з кастрычніка гэтага года засноўваецца «Народная газета» (на беларускай і рускай мовах), а са студзеня 1991-га года і часопіс «Дэпутацкая трыбуна».

У ЛЮСТЭРКУ САЦЫЯЛОГІІ

ЯК НАМ ЖЫВЕЦЦА

Цікавую і часам сумную інфармацыю да роздму далі сацыялагічныя даследаванні, праведзеныя вучонымі ва ўсіх гарадах і раёнах Беларусі: на пытанні, ці адбыліся ў іх жыцці перамены да лепшага, толькі 3,1 працэнта рэспандэнтаў адказалі станоўча, 35 працэнтаў лічаць, што перамены ў лепшы бок нязначныя. Гэтыя людзі, як правіла, ускладвалі вялікія спадзяванні на перабудову, якая, у іх вачах, не прынесла жаданых вынікаў. У 29,4 працэнта апытаных у жыцці нічога не змянілася, у 19,3 працэнта — пагоршылася, у 13,2 працэнта — значна пагоршылася матэрыяльныя, культурныя, бытавыя і іншыя ўмовы жыцця.

Гаворачы аб прычынах падзення сацыяльна-эканамічнага становішча грамадства, 26 працэнтаў апытаных заявілі, што бачаць іх у адсутнасці прынцыповасці і паслядоўнасці ў правядзенні намечаных мерапрыемстваў ва ўрадзе краіны. Рэспандэнты сцвярджалі, што ў ходзе перабудовы былі дапушчаны сур'ёзныя пралікі, што вучоныя давалі неэфектыўныя рэкамендацыі, а Вярхоўны Савет СССР прымаў дзяржаўныя акты, не спрагназіраваўшы іх вынікаў.

ЦІ ПАКАШТУЕМ?

Рыбакамбінат «Нарач» на Мядзельшчыне вырабляе прадукцыю сарача назваў: кансервы з лясца, карпа, судака, шпроты ў масле, рыбу вяленую і халоднага вэнджання і іншыя. Сёлета шэраг далікатэсаў накіруюць у Італію. Але, на жаль, няма нічога з нас можа парадаваць далікатэсамі камбінат. Бяднее яго сыравінная база. Змяняецца колькасць вугра ў Нарачы. Спасылаючыся на адсутнасць сродкаў, ужо колькі гадоў не вядзецца засяленне возера гэтай каштоўнай і ўвогуле ўжо рэдкай рыбай. Не згубіць бы час...
НА ЗДЫМКУ: рыбакі на Нарачы.

СУМЕСНАЕ ПРАДПРЫЕМСТВА

ЗНАЕМЦЕСЯ: «СКАН-ГРОДНА»

Шведска-польская фірма «Скан-прадукт» і гродзенскае аб'яднанне «Азот» заснавалі новае сумеснае прадпрыемства — «Скан-Гродна». Спачатку яно будзе выпускаць дэзадаранты, духі, адэка-

лоны, а з часам — дзесяткі іншых парфюмерных і касметычных вырабаў.

Зараз на тэрыторыі «Азота» па спецыяльнаму праекту рэканструюецца памяшканне. Група хімікаў, якія будуць тут працаваць, рыхтуюцца да стажыроўкі ў Польшчы. Сумеснае прадпрыемства плануе даць першую прадукцыю ўжо гэтай восенню, а ўсяго зможа вырабляць яе прыкладна на 10 мільёнаў рублёў штогод.

На ўзаемавыгаднай аснове ў аб'яднанні сталі супрацоўнічаць і з іншымі замежнымі партнёрамі. За валюту, вылучаную ад продажу звышпланавай прадукцыі, купляюць тэхналагічнае, медыцынскае абсталяванне, сыравіну для выпуску тавараў бытавой хіміі. Шырока практыкуюцца і бартэрныя пагадненні, у прыватнасці з Кітаем. У абмен на карбамід у гэтай краіне былі набыты для работнікаў бытавая тэхніка, адзенне, іншыя дэфіцытныя вырабы, якія рэалізуюцца ў спецыяльным магазіне. Улічваючы, што працы сувязі з інафірмамі рэзка пашыраюцца, наладжана прафесійная вучоба супрацоўнікаў аддзела. Ужо створана група перакладчыкаў, з'явіўся бюро па сумесных прадпрыемствах, па маркетынгу.

ПАСЛУГІ НАСЕЛЬНІЦТВУ

Мінскае вытворчае прадпрыемства «Спадчына» Беларускага таварыства «Кніга» прымае заказы ад насельніцтва і ўстаноў на розныя паліграфічныя работы. Напрыклад, яны займаюцца рамонтам і рэстаўрацыяй кніг, вырабам розных папак, віншавальных адрасоў... Нямаю прадукцыі выпускаецца для школ і дашкольных устаноў.

НА ЗДЫМКУ: да новага навучальнага года пераплітчыцы Н. ЖАНПІЛЕВІЧ і Л. ЦІХАНОВІЧ рыхтуюць чарговы заказ — камплекты з адлюстраваннем 45 беларускіх пісьменнікаў.

РЭЛІГІЯ

ІКОНЫ ВЕРНУТЫ ЦАРКВЕ

Урачыстая літургія з выпадку асвяшчэння Свята-Мікалаеўскай (Брацкай) царквы ў Брэсце прыцягнула ўвагу многіх гараджан. Царква гэтая доўгі час была зачынена для прыхаджан, у ёй было абсталявана абласное архіўнае сховішча. А цяпер мясцовыя органы ўлады перадалі храм праваслаўным веруючым, і знешні выгляд культурнага помніка хутка змяніўся.

У дзень урачыстай літургіі, у якой удзельнічаў мітрапаліт Мінскі і Гродзенскі, патрыяршы экзарх усяе Беларусі Філарэт, ажилы званы, адлітыя варонежскімі майстрамі.

Свой уклад у адраджэнне храма ўнёс і Брэсцкі абласны краязнаўчы музей, у фондах якога захоўваліся іконы, крыжы і іншыя прадметы культуры, канфіскаваныя таможнікамі на дзяржаўнай граніцы СССР у кантрабандыстаў, якія спрабавалі вывезці царкоўныя каштоўнасці за рубж. Супрацоўнікі музея перадалі таксама служыцелям Свята-Мікалаеўскай царквы і духоўную літаратуру, якая была ў запасніках.

АХОВА ПРЫРОДЫ

ДОБРЫ ДЗЕНЬ, БУСЕЛ

Нават на Палессі чорны бусел у апошнія гады лічыўся рэдкай птушкай. Вучоныя нейкі час меркавалі, што ў сувязі з меліярацыяй земляў ён тут наогул перастаў гнездавацца.

Але цяпер становішча мяняецца да лепшага. Амаатары прыроды многіх раёнаў Брэсцкай і Гомельскай абласцей ствараюць гэтай асцярожнай птушцы ідэальныя ўмовы для гнездавання і размнажэння. Актыўныя пярвічных арганізацый таварыства аховы прыроды, лясгасаў, многіх гаспадарак поўдня рэспублікі ў спецыяльна адведзеных зонах цёплыні абсталявалі сёлета больш як 400 пляцовак для гнездаў, большасць з якіх «прынялі» цёмнакрылыя прыгажуні. Напрыклад, калі ў мінулым годзе на тэрыторыі калгаса «Зара камунізму» Іванаўскага раёна было зарэгістравана 16 гнездоўяў чорнага бусла, дык гэтай вясной тут 24 пары гэтых птушак.

Больш, чым летась, пасялілася чорных буслоў ва ўгоддзях Пінскага, Столінскага, Лельчыцкага, Петрыкаўскага, Жыткавіцкага і іншых раёнаў Палесся.

ГАРБАЧОУ НЕ БУДЗЕ РАНЕЙШЫМ

ЛІДЭР ПАСЛЯ З'ЕЗДА

Нягледзячы на рэзкую, часта агрэсіўную крытыку, якой падвяргаўся М. Гарбачоў на XXVIII з'ездзе КПСС, ён заканамерна застаўся лідэрам партыі. Уласна, яго паўторнае абранне на вышэйшы партыйны пост было, як гаворыцца, прадвырашана. Так лічаць большасць аналітыкаў, якія сачылі за складанай эвалюцыяй дэлегатаў з'езда. Гэты пункт погляду пацвярджаўся і сацыялагічнай службай з'езда. Ды і апытанні сярод дэлегатаў паказвалі, што ў Гарбачова самы высокі рэйтынг сярод усіх магчымых прэтэндэнтаў на вышэйшы пост у партыі.

Такім чынам, Гарбачова чакае той жа Крэмль, тыя ж рэаліі і атрыбуты ўлады. І разам з тым — гэта будзе ўжо іншы чалавек. І справа не ў новых сітуацыях і маршчынах, што з'явіліся за час незвычайна цяжкага для яго з'езда. XXVIII з'езд КПСС, як мне здаецца, змяніў Гарбачова знутры.

У адрозненне ад лідэраў, якія папярэднічалі яму, аддавалі перавагу пры ацэнцы палітычных і сацыяльных з'яў звыклым для іх словам «лексікага лексікона», Гарбачоў любіць слова «лэсі» і часта карыстаецца ім. І гэта не выпадкова. Звязваючы свой лёс з лёсам перабудовы, ён павінен падзяляць яе плён і ўзрушэнні. Адным з такіх узрушэнняў быў для яго XXVIII з'езд КПСС.

Калі непрымірымыя са стана кансерватараў падвяргалі яго анафеме за «дэмантаж сацыялізму», ці ўспамінаў ён маналог Барыса Гадунова з трагедыі Пушкіна? Аналогіі між тым надзвычайныя. І той, і другі спрабавалі стварыць народную ўмову для добрага жыцця. Абодва (з папраўкамі на эпоху) імкнуліся даць краіне асновы дэмакратыі і права, пазбавіць народ ад страху...

Абодва былі незразуметы, абствітаны натоўпам, які падбухторваў і адным выпадку баяры, у другім — партыйныя вяльможы, што змаглі забяспечыць сабе на з'ездзе шумную большасць.

«Они ж меня, беснуясь, проклинали», — скардзіўся Барыс Гадуноў.

Гарбачоў на з'ездзе не скардзіўся, не пасыпаў галаву попелам. Ён змагаўся за тое, каб перавярнуць на сваю карысць «думку народа», якая, здавалася б, безнадзейна выслізгае ад яго. Хрушчоў пры першай жа спробе кансерватараў пазбавіць яго ўлады пакорліва скарыўся. Брэжнеў, улічыўшы ўрок Хрушчова, поўнацю аддаўся пад уладу апарату. Гарбачоў змагаўся да канца, каб перамагчы.

Спецыфіка «смутнага часу», пра які гаворыцца ў «Барысе Гадунове», складалася з таго, што цар-дэмакрат ішоў наперадзе часу. Рэформы Гарбачова таксама істотна апыраўдзілі эвалюцыю грамадскай свядомасці. Утварыўся небяспечны разрыв паміж уладай і часткай народа, які ўсё яшчэ жыве міфамі і догмамі сталінскага сацыялізму. На XXVIII з'ездзе КПСС адбылося драматычнае сутыкненне старога і новага: сутыкненне міфічнай свядомасці з рэальнасцямі і імператывамі перабудовы.

Бліжэй к канцу з'езда абазначыўся дэмакратычны пералом. Перабудова вытрымала штурм кансерватыўных батальёнаў. Бескампраміснасць бітвы прадвызначалася тым, што кансерватары разумелі: яны ідуць на апошні бой. Але і рызыка рэфарматараў, якія ўвасабляліся на з'ездзе імёнамі Гарбачова, Якаўлева, Шэварднадзе, была вельмі вялікай. У выпадку іх паражэння і адкату перабудовы неасталіністы не даравалі б ім замахаў на сваю маёмасць і свае прывілеі.

Перамога давалася нялёгка. Людзі, якія блізка бачылі Гарбачова ў гэтыя дні, звярталі ўвагу на яго прэмерную стомленасць. Думаю, што некалькі дзён з'езда каштавалі яму некалькі гадоў жыцця. Што ж датычыцца палітычнага вопыту, дык перыяд з'езда, відаць, варта залічыць як усе пяць гадоў перабудовы.

Няма сумнення, што за час, які прайшоў з 11 сакавіка 1985 года, калі М.С. Гарбачоў быў абраны Генеральным сакратаром, савецкі кіраўнік з'ехаў вялікую эвалюцыю. Змяніліся яго ідэі, прамовы, погляды, месца ў сістэме ўлады, прыярытэты каштоўнасцей... Прадукт наменклатуры, што зрабіў сваю кар'еру ўнутры складанай сістэмы партыйных калідораў, ён стаў першым прэзідэнтам краіны, якая абнаўляецца. Але, нягледзячы на ўсю эвалюцыю поглядаў, сістэма, з якой ён уступіў у схватку, працягвала жыць у ім. Падобна чэхаўскаму інтэлігенту, ён выціскаў яе з сябе па кроплях, мяняючыся на вачах і ўсё-такі застаючыся чалавекам сістэмы.

Урокі, здабытыя Гарбачовым, апліацыя палітычныя «сінякі», атрыманая ім на XXVIII з'ездзе КПСС. Урокі гэтыя павінны прадвызначыць пасля з'езда ўсю палітыку Гарбачова і яго аднадумцаў. Адзін з урокаў складаецца з таго, што пры руху да дэмакратыі нельга абяпірацца на кансерватараў. Апрай дэмакратыі могуць быць толькі дэмакратычныя сілы, нават калі яны «нязручныя».

Другі, можа, самы галоўны ўрок складаецца з таго, што на небяспечных, «судьбоносных» (як любіць гаварыць Гарбачоў) паваротах гісторыі з народам нельга хітраваць. Яму трэба гаварыць усю праўду, якой бы жорсткай яна ні была.

Вядома, многія «хітрыкі» Гарбачова, у прыватнасці ў адносінах такіх паняццяў, як «рынак», «прыватная ўласнасць», «сацыялізм» і г. д., былі вымушанымі, прадыхаванымі маруднасцю эвалюцыі грамадскай свядомасці, з аднаго боку, і азіраннем на кансерватараў, якія толькі і чакалі, каб Гарбачоў «прагаварыўся», — з другога. Але крыніца многіх цяжкасцей Гарбачова на з'ездзе, прычына неразумнага паміж ім і часткай насельніцтва — у зацягнутым дзіраванні праўды, у аглядах самога Гарбачова на догмы і стылістыку ранейшых гадоў.

Вячаслаў КОСЦІКАЎ.

НЯЛЁГКІ КЛОПАТ СТАРШЫНІ КАЛГАСА

МОЦ СЦІПЛАЙ ЖАНЧЫНЫ

Ніну Вяргей многія запомнілі яшчэ з той, леташняй, сесіі Вярхоўнага Савета Беларусі, на якой дэпутаты ўпершыню сур'ёзна абмяркоўвалі чарнобыльскую праблему. Гэта сёння ў зале пасяджэнняў беларускага парламента ва ўсю моц гучыць вострая тэма ўрада, рашучыя патрабаванні тэрмінова змяніць стан спраў, заклікі прыцягнуць вінаватых да адказнасці, ва ўсёй сваёй катастрофічнай маштабнасці паўстаюць памеры бяды, што напаткала нас. Час ляціць хутка, грамадска-палітычная восень 1989-га ўжо не падобная на лета 1990-га. А тады дэпутацкі корпус папярэдняга склікання далёка не заўсёды адважваўся гаварыць у твар кіраўніцтву рэспублікі ўсё, што думае па тым ці іншым пытанні, тым больш такім вострым, як чарнобыльскае. Толькі адзінікі праявілі мужнасць на высокай трыбуне. Сярод гэтых людзей былі партыйны работнік з Гомельшчыны Іван Смоляр, касманаўт Уладзімір Навалёнак, старшыня калгаса з Магілёўшчыны Ніна Вяргей... Сціплая з выгляду жанчына, Ніна Макараўна ў час свайго выступлення літаральна «кіпела», столькі горычы, болю гучала ў яе голасе. Але не менш у тых словах было і рашучасці, патрабавальнасці.

стала кандыдатам сельскагаспадарчых навук.

Наогул Ніна Вяргей—чалавек на Магілёўшчыне вядомы. Згадзіцеся, не часта сустранеш жанчыну, якая пятнаццаць гадоў узначальвае калгас. Для такой работы трэба быць моцным чалавекам. Многія галоўныя спецыялісты, кіраўнікі іншых гаспадарак вучыліся і вучацца сёння ў яе працаваць.

У Ніны Макараўны я набіраўся вопыту працаваць з людзьмі, разумна спалучаць інтарэсы кожнага сялячана, прадоўнага калектыву і дзяржавы, — гаворыць адзін з яе калег, таксама старшыня калгаса з-пад Магілёва В. Шалаеў.

Больш за тры дзесяцігоддзі назад Н. Вяргей з адзнакай закончыла Беларускае сельскагаспадарчую акадэмію і па накіраванню прыехала ў Дашкаўку, што пад Магілёвам, на абласную доследную станцыю. Была інжынерам-глебазнаўцам, начальнікам глебавага атрада, старшым навуковым супрацоўнікам, загадчыкам аддзела станцыі. З 1975 года — галоўны аграном эксперыментальнай базы «Дашкаўка», а затым старшыня калгаса «Чырвоная зорка», цэнтр якога знаходзіцца ў той жа Дашкаўцы. За колькі год да свайго старшынёўства Ніна Макараўна абараніла дысертацыю і

Ці былі ў яе сумненні перад тым, як упрэгчыся ў старшынёўскі воз? Былі. Але не адступілася. Гаспадарка мянялася літаральна на вачах. Прыкметна вырасла ўраджайнасць сельскагаспадарчых культур, прадукцыйнасць жывёлагадоўлі. Паўтара дзесятка гадоў таму калгас быў у даўгах, а зараз мае звыш двух мільёнаў рублёў чыстага прыбытку. Рэнтабельнасць без датацыі дзяржавы складае больш трыццаці працэнтаў, інакш кажучы — адна з самых высокіх сярод адна тыпных гаспадарак. Пазыкі ў дзяржавы не бярэ, мае грошы на рахунку. Трывалае фінансавае становішча дазволіла весці жыллёвае будаўніцтва, паліпшаць умовы працы, павысіць дабрабыт людзей. Сакрэт поспеху перш за ўсё ва ўмелым спалучэнні навуковых дасягненняў з практыкай сельскагаспадарчай вытворчасці. Якасці вучонага і арганізатара ў асобе Ніны Вяргей тут саслужылі добрую службу.

Аварыя на Чарнобыльскай АЭС закрунула і дашкаўскія землі. Забруджанасць цэзіем-137 у населеных пунктах калгаса неаднолькавая. У Дашкаўцы сярэдні паказчык перавышае два кюры на квадратны кіламетр, а ў вёсцы Боўшава ён амаль дзесяць кюры. Ёсць вёскі, дзе забруджанасць

глебы не перавышае аднаго кюры. Парэзвалі-парэзвалі ў калгасе і распачалі ўнутрыгаспадарчае перасяленне: пакуль яшчэ прыйдзе дапамога з цэнтра, не гінуць жа людзям. Але справа духаецца вельмі марудна. Свабоднага жылля не хапае. Будаўніцтва калгас вядзе пакуль што ўласнымі сіламі. Як і ўсю нашу гаспадарку, стрымліваюць дэфіцыт, ліміты, асабліва на будаўнічыя матэрыялы. У будучым годзе ў «Чырвонай зорцы» ў планавым парадку будзе працаваць на ўзвядзенні жылля будаўнічая арганізацыя. Сяляне ж — і іх можна зразу мець — не жадаюць чакаць... Некаторыя сем'і, у якіх падростаюць дзеці, пакідаюць калгас.

Ніна Макараўна ў час свайго дэпутацтва ў Вярхоўным Савеце БССР мінулага склікання працавала ў саставе камісіі па ліквідацыі вынікаў аварыі на ЧАЭС і ўжо тады разам з іншымі дэпутатамі дабівалася прызнання на дзяржаўным узроўні таго, каб лічыць забруджанай зонай тую, дзе на адзін квадратны кіламетр прыпадае адзін і больш кюры. Сёння ў парламенце рэспублікі прыхільнікаў такога падыходу многа.

Але калгасныя справы яшчэ, безумоўна, не ўсё жыццё Ніны Вяргей. — Пашанцавала мне з дзецьмі, — гаворыць старшыня калгаса. — Іх у мяне двое — Таня і Лена. Празмернасцей у сям'і не дапускалі. Заўсёды жылі і жывём сціпла, так ужо атрымлівалася. Каштоўнасці бачылі заўсёды ў іншым. Усе мы любім кнігі, музыку, любім спяваць.

Абедзве дачкі Ніны Вяргей атрымалі вышэйшую адукацыю. Лена скончыла кансерваторыю, выкладае ў музычным вучылішчы. Жывучы ў Магілёве, дочкі разам з унучкамі — чатырохгадовай Кацяй і двухгадовай Наташай — наведваюцца да маці і бабулі. Гасцінна сустракаюць іх Ніна Макараўна са сваёй 77-гадовай матуляй.

— Мама засталася ўдавою ў 27 гадоў, — расказвае Н. Вяргей, — бацька загінуў на фронце ў 1944 годзе. На руках у яе засталася нас двое. У вайну сястра памерла. Сама я даўно ўжо мужа пахавала. Цяпер вось жывём удзвух. Мама для мяне, як і я для яе, — вялікая апора ў жыцці. Але сёння я ўжо не магу адарваць сваё асабістае жыццё ад грамадскага, — прызнаецца Ніна Макараўна. — Мне вельмі прыемна працаваць з людзьмі. У іх заўсёды знаходжу падтрымку.

Уладзімір ДУКТАЎ.

«РАВЕСНІК» ЗАПРАШАЕ МАЛАДЫХ

Дапамагчы паверыць ва ўласныя магчымасці, запоўніць вольны час студэнтаў і школьнікаў карыснай працай, даць юнакам і дзяўчатам шанец самім зарабляць на свае патрэбы — мэта маладзёжнага завода «Равеснік». Адкрыўся ён пры Мінскім вытворчым аб'яднанні імя Леніна. «Равеснік» выпускае выключальнікі масы аўтамабіляў, наборы радыёканструктара «Мінск», камплектуючыя дэталі кавалолак і міксера «Віхор». Асартымент вырабаў пашырэцца. Аб'яднанне мяркуе з часам наладзіць на маладзёжным прадпрыемстве вытворчасць прадукцыі амаль трыццаці назваў.

Як і на кожным заводзе, ёсць на маладзёжным свая адміністрацыя, свой план, нормы. Тэхналагічна яго вытворчасць цесна звязана з цэхамі галаўнога прадпрыемства. Таму працаваць юнакам і дзяўчатам даводзіцца сур'ёзна. А вось калі гэта рабіць і колькі — кожны мае права выбіраць сам. У адпаведнасці з укладам — і зарплата. Выдаецца яна штотыдзень. Жадаючых уладкавацца на маладзёжным завод нямае і сярод школьнікаў, і сярод студэнтаў.

НА ЗДЫМКАХ: Вольга КРЫВАГУЗ і Вольга ШУМЕЙКА працуюць на мантажы плат міксера; дзесцікласнік Дзмітрый АНІСКЕВІЧ атрымлівае першую зарплату; Аляксей ПЕТУШОК асвоіў такерную справу. За заробленымі грошы ён марыць купіць матацыкл.

Фота Л. КЛІМАНСКАГА.

давалася вырашаць многа праблем. Вось адна з іх. У Брагіне працуюць шэсць экспертаў са Злучаных Штатаў Амерыкі, Італіі, Югаславіі, Нідэрландаў і ФРГ пад кіраўніцтвам шведскага вучонага Абдулы. Каб устанавіць характар радыёнуклідаў, яны даследуюць узоры глебы, крыві, мачы, валасоў і г. д. Гэтай жа праблемай яны займаліся ў Навазыбкаве і зараз рыхтуюцца да пераезду на Украіну. Дык вось, для таго, каб атрымаць дакладныя даныя, неабходна ў Вену пераправіць узоры крыві ў замарожаным стане. Узнікла праблема — знайсці рэфрыжэратар, у камерах якога тэмпература была б мінус 15 градусаў.

Давалася таксама патурбаваць некаторыя высокія інстанцыі Масквы і Мінска, каб вырашыць праблему дастаўкі ў Гомель сухога лёду, бо ў бліжэйшых абласных цэнтрах яго няма.

Да размовы падключаліся Ірына Кушнярова і Наталля Бураўкова. Яны расказваюць, што на гэтым тыдні з Венy ў Гомель прыбыў доктар Хартман, які прывёз падарунак французцаў — 4 тысячы плёначных індывідуальных дзіміметраў. У маі столькі ж прыбораў было раздзедана жыхарам Гомельшчыны. Гэтыя чатыры тысячы дзіміметраў яны збіраюцца раздаць у чыстыя і забруджаных раёнах.

— Спраў многа, — гаворыць У. Міронаў. — У штаб-кватэру прыязджае адказны работнік МАГАТЭ доктар Морыс Розен. Ён пазнаёміцца з нашай работай, прыме ўдзел у трохдзённым семінары, які эксперты МАГАТЭ праводзяць у Гомелі з урачамі-практыкамі.

У. ПЕРНКАЎ.

РЭПАРТАЖ СА ШТАБ-КВАТЭРЫ МАГАТЭ

РАБОТЫ НАПЕРАДЗЕ МНОГА

Усе, хто ў гэтыя дні праходзіць міма Дома палітычнай асветы ў Гомелі, звяртаюць увагу на новую шыльду: Гомельская штаб-кватэра МАГАТЭ. А з'явілася яна тут праз некалькі дзён пасля таго, як рэгіёны, што пацярпелі ад аварыі на Чарнобыльскай АЭС, наведваў генеральны дырэктар МАГАТЭ прафесар Ханс Бліск.

Коратка нагадаем, што Савецкі ўрад напярэй гэту аўтарытэтную і кампетэнтную міжнародную арганізацыю правесці ў пацярпелых раёнах незалежную экспертызу ўздзеяння радыяцыі на здароўе людзей. Міжнародны кансультацыйны камітэт разгледзеў і адобрыў праект і схему ажыццяўлення МАГАТЭ гэтай важнай работы.

Напружанне вялікае, — сказаў кіраўнік штаб-кватэры, маскоўскі вучоны Уладзімір Міронаў. — Дзесяткі экспертаў ужо праводзяць даследаванні ў розных раёнах Беларусі, Украіны і Расіі. Калі ў іх узнікаюць пытанні — звяртаюцца ў нашу штаб-кватэру. Мы ў сваю чаргу таксама звязваемся з гэтымі экспертамі, трымаем сувязь з МАГАТЭ (як вядома, знаходзіцца ў Венe), шматлікімі навуковымі цэнтрамі.

Размову перапыняе тэлефонны званок. Перакладчык, які абслугоўвае групу аўстрыйскіх спецыялістаў у Карме па правярцы насельніцтва на перасовачных

ЛІЧАх (лічыльніках імпульсаў чалавека.— У. П.), паведаміў, што праз дзень работа заканчваецца, наперадзе — пераезд у Вепрын, што на Магілёўшчыне, патрэбна «выйсці» на кіраўнікоў райсавета ці сельсавета, каб там своечасова паклапаціліся пра стварэнне належных умоў работы.

Закончыўшы тэлефонную размову, Уладзімір Дзмітрыевіч працягвае:

— Характэрная дэталі: міжнародныя эксперты выхадных дзён не ведаюць. Працуюць яны ў нас за кошт сваіх летніх водпускаў. Працуюць выключна добрасумленна, з найвышэйшай адказнасцю. Напрыклад, аўстрыйскія спецыялісты, каб паскорыць справу, вылецелі на самалёце ў Парыж, дзе французскі інстытут ядзерных даследаванняў перадаў нам у дар гэты ЛІЧ, сваім ходам праз Польшчу прыгнالی яго ў Брэст, адтуль — у Гомель. Дарэчы, у абласным цэнтры правялі даследаванні ў групы людзей і прыйшлі да вываду, што істотных разыходжанняў з вывадамі нашых спецыялістаў, якія раней праводзілі падобную работу, няма. Пасля Вепрына эксперыментальны адрас: Брагіна, Навазыбкаў, Злынка, Палескае, Оўруч, іншыя населеныя пункты... 14 тыдняў будучыя спецыялісты за гэты час памяняюцца.

У той дзень, калі я быў у Гомельскай штаб-кватэры МАГАТЭ, яе работнікам

БЕЛАСТОЦКІ КРАЙ: БЕДЫ І СПАДЗЯВАННІ

УЛАДА ДЗЕЛЯ ВЫРАТАВАННЯ

Беларусы з Беластоцчыны — частыя госці Мінска. Прывітаюць яны да нас па справах прыватных і па запрашэнню грамадскіх арганізацый. У канцы мая на Беларусі прайшло Свята славянскага пісьменства і культуры. Сярод запрошаных на яго быў вядомы беларускі пісьменнік з Беластока Сакрат ЯНОВІЧ.

У пачатку года ён быў абраны старшынёй рады Беларускага дэмакратычнага аб'яднання ў Польшчы. Што гэта за арганізацыя, якія яе мэты? Гэтыя і іншыя пытанні былі заданы Сакрату Яновічу ў час яго візіту ў рэдакцыю «Голасу Радзімы».

— Беларускае дэмакратычнае аб'яднанне — гэта праява палітычнай асабовасці беларускай нацыянальнай меншасці ў Рэспубліцы Польшчы, — пачаў гаворку Сакрат Канстанцінавіч. — Партыя наша ўтварылася пад прымусам развіцця сітуацыі: набліжаліся камунальныя выбары, у наступным годзе будзе парламенцкія. На выбары трэба было ісці арганізавана. Беларускае грамадска-культурнае таварыства — арганізацыя культурная, не зольная быць палітычным арганізатарам. Камуністычная ж партыя распалася хутка і грунтоўна.

— Няўжо ўсе камуністы адракліся ад сваіх ранейшых ідэалаў?

— Не ўсе. Але засталася жменька. І гэта сведчыць, што камунізм у Польшчы быў кан'юктурны. Да гэтага ж часу мы ішлі быццам паміж дзвюма высокімі сценамі — «Салідарнасцю» і Кампартыяй. Адна сцяна завалілася, і мы адчулі сябе вельмі самотнымі. Наша партыя павінна быць партыяй парламенцкага тыпу, прымаць удзел ва ўладзе.

— Хто можа быць членам БДА?

— Большасць членаў партыі — людзі маладыя, вельмі інтэлігентныя, ахвярныя, ідэйныя. З людзей старэйшага веку нас толькі двое: я, старшыня галоўнай рады Беларускага дэмакратычнага аб'яднання, і спадар Юрка Туронак як член галоўнай рады. У нашым статуте для членаў партыі няма абмежавання па нацыянальнасці. Есць толькі абмежаванне ў грамадзянстве. Членам БДА можа лічыцца сябе кожны, хто мае грамадзянства Рэспублікі Польшчы, прызнае наш статут і праграму, не з'яўляецца членам якой-небудзь іншай партыі. У нашай партыі не існуе інстытута членства, а існуе нешта нахталт вызулення волі...

— Гэта проста саюз аднадумцаў?

— Так, так. Нас на сённяшні

дзень каля паўтары тысячы. Наш знак — блакітныя канюшыні, нахталт людскіх постацей у форме вянка, што мае на мэце сімвалізаваць еднасць, узаемаразуменне. Маём надрукаваць 10 тысяч такіх знакаў, прадаваць іх даволі дорага. Прадзедзенья знакі будуць паказчыкам, колькі маем членаў. Мы ліквідавалі фармальнасць пры прыёме ў нашу партыю. Той, хто лічыць сябе беларускім дэмакратам, павінен нешта рабіць, а не думаць аб славе ці кар'еры. Адзіная прывілея для члена БДА — быць дэлегантам у якую раду ці парламент. Але гэта не прывілея, а цяжкая работа.

— Сакрат Канстанцінавіч, я так разумею, што Беларускае дэмакратычнае аб'яднанне імкнецца да ўлады не дзеля ўлады, а для таго, каб дапамагчы беларускай меншасці, што жыве ў Польшчы?

— Зусім правільна разумеецца. У камунальныя выбары, што адбыліся 27 траўня, 300 членаў нашай партыі былі кандыдатамі ў 24 гмінах. Амаль у 10 гмінах беларусы перанялі ўладу. Будзем старацца, каб у Беластоцкім краі ўлада знаходзілася ў руках беларусаў. Гэта наша галоўная мэта. Мы імкнемся да ўлады дзеля выратавання свайго лёсу. Цяперашнія польскія ўлады нам гавораць, што яны нам дапамагчы могуць вельмі мала. Самі вырашаюць свой лёс, гавораць яны нам.

А наша становішча ў Беластоцкім краі трагічнае, нам пагражае эканамічная катастрофа. Крызіс у Польшчы характарызуецца высокімі цэнамі, асабліва на прадукты. Горад стаў мала есці. У сувязі з гэтым зменшылася запатрабаванне на бульбу, мяса, малака, на вырабы тыпу кафлі ці цэгля.

Нас магла б выратаваць Беларусь. Добра было б, каб узнікла хаця б адна эканамічная зона, дзе адбываўся б свабодны гандаль, як гэта робіць

ца ў Еўропе. Нашы ж прадукты значна чысцейшыя, чым на поўдні вашай рэспублікі.

— Ці адчулі вы нейкія змены ў адносінах да сябе з прыходам да ўлады новага ўрада ў Польшчы?

— Адчулі. Да беларусаў з боку польскай большасці адносіны сталіся зусім адкрытыя, а значыць намнога горшыя. У папярэдні рэжым страх абавязваў палякаў не занадта выказваць свае нацыяналістычныя настроі ў адносінах да нас. Цяпер страху няма, таму наша становішча больш складанае, але адначасова і надзвычай яснае, без аблудных пацэлункаў. Што ж датычыць улад. Да гэтага часу сітуацыя была манатонна-аптымістычнай: мы нешта мелі, але, каб не памерці. Сёння «Салідарнасць», асабліва на сумежжы з Беластоцчынай, нас не прызнае, цвердзіць, што мы праваслаўныя палякі. Урад, цэнтр, вядзе палітыку розную. У многіх справах пераўзыходзіць папярэдні ўрад: мы 20 гадоў прасілі аб штодзённых беларускіх перадачах у Беластоку, нам длі раз у тыдзень. Прышоў новы рэжым, і мы ў момант, асабліва не просячы, атрымалі штодзённую перадачу. І не 15 хвілін, а 30. Калі раней нехта з нас заікаўся наконт беларускай мовы як раўнапраўнай, ён мог страціць за гэта нават працу. Новы рэжым выпрацаваў праект пастановы аб раўнапраўнасці беларускай мовы з польскай у адміністрацыі і аб абсалютнай свабодзе ўжывання беларускай мовы. Мы цяпер маем права ўтвараць прыватныя беларускія школы, гаварыць па-беларуску ў ваяводскіх установах.

— А матэрыяльна ці палепшылася ваша становішча?

— Матэрыяльна мы маем рашуча горш, бо эканоміка польская ўвогуле распадаецца. Нам даюць права, звычайнае пры капіталізме: маеш грошы, рабі, што хочаш.

— Памятаю, на XI з'ездзе Беларускага грамадска-культурнага таварыства дэлегаты з трыюгай гаварылі пра тое, што ўсё менш на Беластоцчыне можна пачуць беларускую мову, дзеці вучацца ў польскіх школах, мала ведаюць, не шануюць сваіх каранёў! Што мяняецца сёння, у які бок?

— Мы беларусы, ці ў Бела-

рускай рэспубліцы, ці ў Беластоцкім краі, маем адну і тую ж хваробу — комплекс непаўнацэннасці. Тут беларуская культура, мова стаіць на каленях перад расейскім панам, у Польшчы — перад польскім панам. Але, калі гаварыць сур'ёзна, і як паказвае гісторыя, наш лёс у Польшчы заўсёды знаходзіўся ў залежнасці ад унутранай сітуацыі ў Беларускай рэспубліцы. Я гэта адкрыццё зрабіў гадоў 10 назад і меў нават шок. І мы яшчэ ў Польшчы маем комплекс сіроцасці ў сувязі з нашай безабароннасцю. Калі славак у Польшчы азірваецца на Чэхаславакію, ён знаходзіць там падтрымку, тое ж з немцам адбываецца, з літоўцам... Беларус не мае на каго азірацца. Мы ў Мінску чуюмся не лепш, чым у Беластоку.

— Чаму?

— Бо тут беларусаў не чуваць, тут тая ж самая пагарда да беларускага слова, як і ў Беластоку. Мы проста не маем сваёй дзяржавы. Маём Беларускае рэспубліку, але ж яна яшчэ толькі мае быць суверэннай.

Мы ў Беластоку, напрыклад, заказваем беларускія кніжкі немаведама чаму праз Маскву. Калі заказваем літоўскую літаратуру, то атрымліваем яе з Вільнюса, украінскую — з Кіева. Беларускае часцей увогуле не атрымліваем, а толькі інфармацыю, што «тираж исчерпан».

У Беларусі мы маем духоўны генацыд. Мова родная існуе тут як экспанат, як паказная, няма яе атаясамлівання з культурай. Сама, сваімі сіламі яна не зможа адрадіцца. На маю думку, яе могуць выратаваць толькі палітыкі. І яшчэ я думаю, што выратаванне мовы можа адбыцца па закону аналогіі. Калі ўсе суседзі навокал робяцца самі сабой: літоўцы — літоўцамі, рускія — рускімі, латышы — латышамі, украінцы — украінцамі, то не магу сабе ўявіць, каб існаваў нейкі аякляў, дзе нікому нічога не залежыць.

На маю думку, наша шчасце ў тым, што перастройка пачалася тады, калі яшчэ не вымерла пакаленне, якое, калі захоча, то можа, хоць заўтра, загаварыць па-беларуску!

Гутарку вяла
Дзіяна ЧАРКАСАВА.

АД СЭРЦА

ДА СЭРЦА

Трэці раз сёлета і адзін летась Міхаіл Мельнік, наш суайчыннік з Заходняй Германіі, прыехаў у Мінск. (Нядаўнія публікацыі «Голасу Радзімы» больш падрабязна прыгадоўчы чытаць і гэтак прыведзены Міхаіла Малахаўвіча).

РУЧАЙКІ
ДАПАМОГІ

Мэта яго прыезду, як і раней, — перадаць рэспубліцы для лячэння ад радыяцыйнай чумы Чарнобыля ахвяраванні, сабраныя нямецкімі хрысціянамі-евангелістамі.

Перадача дарункаў ста скрынак з вітамінамі і медыкаментаў, 27 тысяч аднаразовых шпрыцаў, адбылася ў Беларускае таварыстве «Радзіма» ў канцы чэрвеня. На цырымоні ўручэння, акрамя прадстаўнікоў 1-й, 4-й і 7-й дзідзых клінічных бальніц горада (гэтым установам і былі прызначаны ахвяраванні), прысутнічалі афіцыйныя асобы з Таварыства Чырвонага Крыжа БССР, госці з Мінскай і Шведскай абшчын хрысціян веры евангельскай. Апошняю прадстаўляў Інгвар Хольмар.

Галіна Піражык, намеснік старшыні ЦК Чырвонага Крыжа БССР, у сваім выступленні назвала шматразовыя даражыныя ўчынкы веруючых Нямецчыны і Міхаіла Мельніка «ручайкамі дапамогі, якія зліваюцца ў адну раку».

— Вялікая радасць ізноў быць на Радзіме. Вядома, пэўную падтрымку ёй мы аказалі, але гэта кропля на гарачым камені ў параўнанні з тым, што патрабуецца для ліквідавання вынікаў трагедыі. — сказаў, звяртаючыся да прысутных, Міхаіл Малахаўвіч.

Тлумачэнне гэтай думкі знайшло адлюстраванне ў выказванні Ганса Олеша, кіраўніка місіі міласэрнасці Саюза свабодных п'яцідзятніцкіх цэркваў Германіі, аднаго з арганізатараў і непасрэдных выканаўцаў і гэтай, і ранейшых акцый:

— Наша місія часта адкликаецца на бедствы, якія здараюцца ў розных кутках свету: войны, землетрасенні. Іх сумныя вынікі, памеры бачныя ўвачавідкі. Мы пераканаліся: беларуская зямля адчувае вострую неабходнасць у дапамозе, але вынікі чарнобыльскай катастрофы — зрок неадступны, таму людзям з-за мяжы ацэньваць яе цяжэй. Што датычыць нас, дык мы надалей будзем працаваць нашу работу.

Кастусь ШАЛЯСТОВІЧ.

Кароткім сёлета быў адпачынак нашых гасцей у піянерскім лагэры «Зялёны Бор» — усяго 18 дзён. Па запрашэнню Беларускага таварыства «Радзіма» да нас прывітавалі дзеці беларусаў з Рэспублікі Польшчы. Іх адпачынак быў разнастайным і цікавым. Хоць надвор'е не пясціць нас цяплом, гасцям пашанцавала: ім дасталіся самыя сонечныя дзенькі, калі прыемна ў лесе, у басейне, радуе вачэрняя прахалода. Як заўсёды, у нашых гасцей засталася ў Мінску шмат сяброў, з якімі так цяжка было расставацца, і толькі сучаснае надзея на новыя сустрэчы.

Дзеці з Польшчы мелі магчымасць пазнаёміцца з Мінскам і яго ваколцамі. Яны наведалі музей, парк, мемарыяльны месцы, асабліва радасць даставіў цырк, таму што, здаецца, няма на свеце такіх малых, якія б не любілі гэтага пацяшальнага і вясёлага мастацтва. Сваім родным і блізкім нашы госці павезлі падарункі і сувеніры, што будучы доўга яшчэ нагадваць пра адпачынак і гасцяванне на Беларусі. Наш фотакарэспандэнт С. КРЫЦКІ сфатаграфаву польскіх дзяцей у піянерскім лагэры «Зялёны Бор».

PARLAMENTARIOS ARGENTINOS EN LA URSS

RECIENTEMENTE visitó Moscú un grupo de legisladores del Congreso Nacional de Argentina, invitado por el Soviet Supremo de la URSS.

Paralelamente a un cronograma de trabajo intenso, los ediles de Congreso argentino visitaron Leningrado, Kiev y la ciudad de Zagorsk, en las afueras de la capital soviética.

Horas antes de partir a Buenos Aires el grupo de parlamentarios encabezado por el senador nacional del partido gobernante Alberto José Rodríguez Saa concurrió en el hotel "Moskvá" una conferencia de prensa a la que asistieron representantes de la radio, la TV y otros medios de información.

En la misma se remarcó la importancia que tiene el intercambio de delegaciones parlamentarias. En las entrevistas y diá-

gos mantenidos con sus pares del Soviet Supremo se han perfilado coincidencias de criterios para una colaboración más sólida entre ambos países. Se ve plausible el intercambio de experiencias en distintas áreas de trabajo entre los Comités del Soviet Supremo de la URSS y las Comisiones y expertos del Congreso Nacional argentino.

El viaje ha permitido a los huéspedes percibir vivencias personales directas de la URSS, conocer el funcionamiento del Soviet Supremo y compenetrarse de manera viva con el actual proceso de la perestroika, que en

"algunos de sus puntos coincide con las transformaciones que se están realizando en Argentina".

Apreciando el gran papel de la juventud en la sociedad soviética, Alberto José Rodríguez Saa expresó que los políticos de distintos países están acostumbrados "a prometer a la juventud un futuro mejor, pero lo que hay que darle es un presente mejor y posibilidades para desarrollarse." Por su parte el legislador Adolfo Gass, del partido Radical del Pueblo, dijo que "la ideología socialista no ha fracasado, sino la metodología empleada y los medios de llevarla a cabo", y acto seguido expresó que él

había notado cambios ponderables en el proceso de democratización en la URSS.

Fueron destacadas enormes posibilidades para desarrollar la colaboración entre ambos países, teniendo en cuenta el mercado que representa la URSS. Los soviéticos han propuesto crear empresas mixtas y potenciar el intercambio comercial.

Las relaciones comerciales entre Argentina y la URSS han pasado a través del tiempo por duras pruebas. Basta recordar cuando Argentina, evadiendo la presión de EE.UU. decidió unilateralmente vender trigo y carne a la Unión Soviética.

Se señaló también la necesidad de promover los intercambios comerciales directos entre las provincias argentinas y las repúblicas soviéticas. Ya hay antecedentes con las provincias de Mendoza y Córdoba, que han firmado con la URSS importantes acuerdos de mutuo beneficio.

Los huéspedes ven favorablemente los cambios operados en la palestra mundial por el proceso de distensión y disminución de la carrera armamentista, sobre todo después de la cumbre del presidente Mijaíl Gorbachov con el presidente estadounidense G. Bush.

Para continuar este tipo de intercambio de delegaciones parlamentarias, la parte argentina invitó a una delegación del Soviet Supremo de la URSS a visitar Argentina.

Orlando FLORES

¿NOS ESPERAN EN OCCIDENTE?

Vladimir Scherbakov, presidente del Comité Estatal para Trabajo y Asuntos Sociales, ha efectuado en Ginebra consultas con sus colegas de EE.UU., la CEE, Australia y Canadá sobre la necesidad de elaborar una política conjunta respecto al empleo de la mano de obra de la URSS en la economía de los países occidentales. El titular comenta estas conversaciones.

Pregunta: ¿Hasta qué punto es real la aparición de un torrente de soviéticos en busca de empleo en Occidente?

V.S.: Según nuestras estimaciones, si este otoño es aprobada la ley de libre entrada y salida, en 1991, de 2 a 3 millones de ciudadanos soviéticos saldrán al extranjero en busca de empleo. Hoy es difícil presagiar el dinamismo de este proceso.

Ahora existe un serio problema relacionado con el "trabajo clandestino" de ciudadanos soviéticos en otros países, ante todo los escandinavos. De momento, son varios miles de trabajadores "ilegales". Sin embargo, los países de Europa Septentrional muestran preocupación con motivo de las graves consecuencias sociales y políticas que puede acarrear este proceso.

Los primeros encuentros sostenidos con mis colegas de los países occidentales en Ginebra, en el marco de la Conferencia realizada por la Organización Internacional del Trabajo, demuestran que ellos ven claramente la posibilidad de una afluencia masiva de mano de obra de la URSS. Yo no cifro especial esperanza en las legislaciones nacio-

nales de los países europeos y de EE.UU., que prohíben el trabajo ilegal. Pero la experiencia patentiza que existen muchas vías que permiten eludirlos. Asimismo, surgen problemas referentes a la defensa del status social y jurídico de los obreros procedentes de la URSS.

Nuestro Comité no está en contra de que ciudadanos soviéticos trabajen en el extranjero, y nuestras consultas efectuadas con los ministros de Trabajo de los principales países occidentales persiguen el objetivo de ordenar este proceso. Quisiéramos crear un sistema que permita al ciudadano soviético, viviendo aún en la URSS, firmar un contrato para obtener un determinado puesto de trabajo.

Pregunta: ¿Será posible pronosticar el desarrollo de esta práctica?

V.S.: Diversas firmas pueden ofrecer empleo, en condiciones ventajosas al máximo, a especialistas soviéticos altamente calificados que trabajan en la industria militar o la extractora. Por otro lado, hay trabajos que los ciudadanos de la mayoría de los países industrializados se niegan a aceptar. En esta esfera también existe una demanda no satisfecha.

Una de nuestras tareas principales consiste en crear para los obreros, técnicos y científicos altamente calificados condiciones materiales y laborales análogas a las que les pueden ofrecer en Occidente. Solamente así podremos contener la "fuga de cerebros" ya iniciada en la URSS.

Vitali MAKARCHEV

Poblado de Vóronovo (provincia de Grodno).

Foto: V. SHUBA y V. MIZHEVICH.

SOCIEDAD DE AMIGOS DE LA CULTURA POLACA

Más de 400.000 polacos viven en Bielorrusia, fundamentalmente en la provincia de Grodno que colinda con la voivodia polaca de Belostok. A la luz de este hecho, se comprende por qué justamente en Grodno se ha instalado la junta directiva de la Sociedad de Amigos de la Cultura Polaca "Adán Mickiewicz", que desarrolla sus actividades de ilustración tanto entre la minoría nacional polaca como entre los bielorrusos que tradicionalmente se interesan por la cultura polaca.

La Sociedad fue fundada en agosto de 1988, en la Conferencia Constituyente a la cual asistieron 500 delegados de las ciudades y aldeas en que viven polacos. Eligieron su junta directiva, aprobaron el Reglamento y expresaron el deseo de entrar como miembro colectivo en la Sociedad de Amistad URSS-Polonia.

La Sociedad se ha planteado el objetivo de contribuir a la conservación del folklore polaco, propiciar la creación literario-artística y las actividades editoriales y científicas y proteger los monumentos de la cultura polaco-bielorrusa; cooperar con los centros educacionales en la organización de la enseñanza de la lengua polaca en escuelas medias y difundir los conocimientos sobre distintos aspectos de vida del pueblo polaco.

La Sociedad presta atención prioritaria a las actividades de ilustración, a los colectivos artí-

sticos de aficionados, al movimiento literario y al quehacer museológico.

El vicerrector de la Universidad de Grodno, Serguéi Gabrusévich, que fue uno de los iniciadores de la fundación de la Sociedad, dice:

—Hoy, es la vida la que dicta la necesidad de crear semejantes estructuras sociales. En el poco tiempo que existimos, hemos logrado hacer muchas cosas útiles. Por ejemplo, organizamos 30 círculos para el estudio del polaco. A proposición de los activistas de la Sociedad, el Colegio del Ministerio de Instrucción Pública de la república estudió las cuestiones vinculadas a la organización de la enseñanza del idioma polaco. Se decidió comenzar la preparación de profesores del polaco en nuestra Universidad a partir del 1º de septiembre de este año y crear una cátedra de lingüística polaca porque hay bastante gente que se dedica a la polanística. Hace mucho que colaboramos con especialistas de Varsovia y Cracovia; se amplian nuestros contactos científicos con el Instituto de Eslavística que funciona adjunto a la Academia de Ciencias Sociales de Varsovia, con el Museo de Literatura "Adán Mickiewicz" y con la filial de la Universidad de Varsovia que está en la ciudad de Belostok; tenemos concertados acuerdos de cooperación con la Escuela Superior de Pedagogía de Cracovia...

Hoy, hemos fijado ya concre-

tamente los temas de nuestras actividades culturales: hemos inaugurado el Decenio de Adán Mickiewicz durante el cual planeamos restablecer todos los lugares notables en la provincia de Grodno vinculados al nombre del gran ilustrador polaco, de los cuales hay muchos en nuestra provincia. Decidimos también celebrar veladas literarias tradicionales dedicadas al poeta.

Una de las tareas que se ha planteado la Sociedad es popularizar las obras de escritores polacos. Recientemente ha sido publicado el estudio crítico de la literato Sveilana Musienko sobre la producción de Zofia Natkowska, que figura entre las personalidades más relevantes de la cultura polaca y que reflejó en sus obras acontecimientos históricos tan importantes como la revolución de 1905, dos guerras mundiales, la lucha antifascista y la construcción de una Polonia democrática. El libro mencionado abarca el periodo de vida y creación de la escritora en los años 20 que ella vivió en Grodno. Ha salido también el libro "Memorias" cuyo autor, el polaco J. Przymanowski, habla de los soldados —muchos eran bielorrusos— que entregaron su vida por liberar a Polonia de los fascistas.

Las actividades de la Sociedad son un aporte real al desarrollo de la cultura de ambos países y al fortalecimiento de las relaciones de buena vecindad entre ellos.

Grigori KOLOBOV

ANUNCIO

COOPERATIVA PRODUCTIVA DE CONSTRUCCION

„PRISMA“

OFRECE LOS ARTICULOS DE CERAMICA DECORATIVA QUE SON OBRA ORIGINAL DE ARTIFICES BIELORRUSOS, ASIMISMO EFECTUA EL TIRAJE DE ESTA PRODUCCION.

LA COOPERATIVA INTERCAMBIA DICHOS ARTICULOS POR EL EQUIPAMIENTO TECNOLOGICO DE LA FABRICACION DE LADRILLOS, TEJAS, CERAMICA.

Dirección: БССР, 220073, Мінск, п/с 149.

Teléfono: 54-43-22.

Télex: 252101.

ГОСЦЬ БЕЛАРУСІ—ТАНЦАВАЛЬНЫ ГУРТОК «ВАСІЛЁК» З АМЕРЫКІ

МАЛІТВА ЗА ЗЯМЛЮ ПРОДКАЎ

III. БЕЛАРУСЫ МОЦНЫЯ,
ЯНЫ І НЕ ТАКОЕ
ВЫТРЫМЛІВАЛІ

Дзесяць дзён — тэрмін невялікі, каб паглядзець, нават зьольшага, краіну, пазнаёміцца з укладам жыцця, з мясцовымі праблемамі, хоць трохі разабрацца ў сутнасці падзей. Тым больш, калі ў гэтай краіне адбываюцца грандыёзныя перамены, сутыкаюцца (аж трэскі ляцяць у бакі) старое, аджыўшае, коснае і новае — прагрэсіўнае, смелае, калі ідзе пошук шляхоў далейшага развіцця. «Васілёк» жа, як прыехаў, з першых дзён пачаў свае выступленні ў Мінску. Дзяўчаты скардзіліся, што ні часу, ні сіл ужо не застаецца, каб нават проста прайсціся па гораду, забегчы ў магазіны, набыць нейкія сувеніры, паглядзець, чым тут гандлююць, пагутарыць з людзьмі.

Але тыя рэдкія выпадкі, калі ім усё ж удалася з кім-небудзь загаварыць на вуліцы, прыносілі расчараванне.

— Мы ведалі, што ў Беларусі кепска з беларускай мовай, — казалі яны, — але каб так кепска, то нават і не ўяўлялі. Гэта ж у сталіцы ні разу не пачулі, каб людзі паміж сабой размаўлялі на сваёй мове! Хіба адзін народны фронт валодае мовай...

Дарэчы, хаця і абмежаваны ў вольным часе, нашыя госці ўсё-такі, як мне здаецца, не былі жорстка заціснуты апекай таварыства. Проста апена атрымалася двайная. Як бы не давараючы таварыству, бэнэфаўская моладзь узяла сваё шэфства над «Васілёкам». І ў нязмушаных гаворках з імі ў атэлі, якія часта зацягваліся аж да світаньня, амерыканцы маглі даведацца пра ўсе сённяшнія справы ў Беларусі. Спявалі разам. Бо заўсёды з імі быў вольны паэт з Полацка, вядомы беларускі бард Сяргей Сокалаў-Воюш, які стаў і пастаянным удзельнікам усіх канцэртаў-выступленняў. Трэба думаць, што цікава напішуць і раскажуць пра свае кантакты з «Васілёкам» і ўвогуле пра іх знаходжанне ў Беларусі і два незалежныя, як яны казалі, мінскія рэпарцёры, якіх мусіла ўзяць пад сваю апеку Аляксандра Рамана, таму што маладыя людзі, парушаючы ўсе законы прыстойнасці, ніяк не хацелі кантактаваць з прадстаўнікамі таварыства, хаця тыя і былі ў данай сітуацыі гаспадарамі. А кожны гаспадар, як вядома, кліча ў свой дом тых гасцей, якіх ён хоча, і жадае ведаць, з кім ён сядзіць за адным сталом.

— Мне так здаецца, — дзяліўся сваімі думкамі-назіраннямі разважлівы Віктар Тур. — што Беларусь падзелена як бы на дзве часткі: адна — гэта тыя, хто ў БНФ, а другая — усе астатнія. Ці так гэта?

Я не знайшла тады адразу, што сказаць — «так» ці «не». Пэўна, і «так», і «не» — у абодвух выпадках будзе ўсё ж спрончаны вярнянт. Палатно нашага жыцця не чорна-белае, а надзвычай рознакаляровае. І Віктару Туру, як гасцю, які да таго ж многае ўспрымае з

чужых слоў, на веру, немагчыма гэта ўявіць. Праўда ж тое, што ў нас існуе канфрантацыя паміж афіцыйнымі і неафіцыйнымі структурамі (такой якраз з'яўляецца БНФ), а таксама і нецярпімасць у адносінах адзін да аднаго прадстаўнікоў гэтых структур, іх нежаданне знайсці агульную мову. А ў такі цяжкі і адказны для Беларусі гістарычны момант трэба мысліць ужо іншымі катэгорыямі. Цяпер, калі навіс над ёю Чарнобыль, стаіць пытанне аб выжыванні і наогул існаванні нашай нацыі, неабходна сабраць усе свае сілы, аб'яднацца, адкінуўшы ўласныя амбіцыі ў імя будучыні, каб перамагчы бяду, захаваць мову і сваю самабытнасць. А ўнутраны разлад — ён смерці падобны, самазнішчэнню.

Аднак, вобразна кажучы, вернемся да нашых барацаў, а калі прасцей, то да нашых сумесных вандровак. Спыніліся мы на тым, што госці моцна пакутавалі ад адсутнасці вольнага часу. А план, між тым, уключаў у сябе яшчэ і паездку на радзіму Якуба Коласа, і наведванне музея старажытнай беларускай культуры ў Акадэміі навук БССР, і дзіцячых садкоў...

Сёння, адкручваючы назад стужку падзей тых 10 гарацых дзён, калі «васілёкі» гасцявалі ў Беларусі, вельмі выразна бачу асобныя эпізоды, ну ўсё роўна, як кадры каляровага фільма... Цёплы, ласкавы вечар. Ні хмурынкі на небе. Хаця, у якой жыві славу ты пясняр Беларусі. А навокал такая ціша, такое прывольле, такая казачная спрадвечнасць прыроды, што ажно без віна ап'янелы робішся.

Ці адчулі нашыя госці, якая велічная, павучая, натхняючая гэта зямля, зямля іх продкаў?

Альбо вось яшчэ эпізод. Пасля выступлення ў калгасе «Нёман» на Стаўбоўшчыне, даведаўшыся, што Коля Бахар жыве ў штаце Нью-Джэрсі, яго абступілі кабаты.

— Ці чулі пра Лёву Высоцкага, то мой брат дваюрады, калі ласка, перадайце яму прывітанне ад Людзі з Новага Свэржана, — са слязамі на вачах просіць жанчына.

— І Ігару Шчорсу — ад сёстраў Людзі, Галі і Шуры.

— А я летась ездзіла да брата ў Саўт Рывер, рабіла там аперацыю, — усхвалявана прыгадвае Ніна Гаўрылювіч. — Мае ж вы дзетачкі, завязіце паклон сваякам з роднай зямлі.

Я стаяла побач і з цікаўнасцю назірала тады за сустрэчай. Было нават такое ўражанне, што Коля — самы найрадзейшы чалавек гэтым вясковым кабетам з загарэлымі тварамі. Ды і Коля, разгублены і расчулены, здаецца, гатовы быў кінуцца ў абдымкі да іх.

Яшчэ адзін эпізод. Ужо з незапланаваным мерапрыемстваў. Імпрызавааная рэпетыцыя, якая ўзнікла непасрэдна ў Інстытуце мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР. Яе вядзе малады даследчык беларускага танцавальнага фальклору Генік Каліяда. У наўнасці толькі тры пары. Развучваюць фігуры «Лявоніхі». Увесь танец акампаіруюць

сабе самі: ля-ля-ля. Бадай што, больш гадзіны доўжыліся тыя практыкі. Болей яны сабе не маглі дазволіць, бо іх ужо чакалі.

...Зноў уключаецца стужка памяці. І дзіўная рэч: усё наша нялёгкае бліц-падарожжа на аўтобусе, у часе якога мы наведвалі тры старажытныя беларускія гарады, сёння, з адлегласці часу, бачыцца амаль што рамантычнай, поўнай прыгод прыемнай вандроўкай.

Памятаецца, як недарэчна пачалася паездка. Доўга стаялі ля Дома радыё, пакуль загрузіліся з апаратурай і інструментамі артысты ансамбля «Жывіца». Вадзіцель адмаўляецца ехаць, бо машына перагружаная. «Спадару» Анатолю Абрамчыку, супрацоўніку таварыства «Радзіма» ў гэты момант ніяк не пазайздросціш. Хаця зусім не па яго віне не прышоў другі аўтобус, куды меркавалі скласці ўвесь багаж.

Але што ж рабіць? Хіба чакаць, пакуль пачнецца рабочы дзень, а тады звязвацца з рознымі інстанцыямі, зноў дамаўляцца?!

— Сістэма? Камандна-бюракратычная? — спачувальна і здзіўлена паціскаюць плячамі амерыканцы, якія ніяк не могуць зразумець такой сітуацыі і такіх адносін да сваёй работы. У іх наконт гэтага строга.

— Будзем утрамбоўвацца, — прымаецца нарэшце мудрае рашэнне.

І наш абжыты ўжо аўтобус, утрамбаваны да такой ступені, што не варухнуцца, адпраўляецца ў бліц-турню.

Едзем з ветрыкам, раніца, прахалода — не грэх і паспаць якую гадзіну. Але раптам — ву-у-х! — і асела машына на адзін бок. Салон напоўніўся пылам — не вытрымала кола.

Што тут пачалося! Як быццам толькі і чакалі гэтага моманту — трапіць у лес, расслабіцца. Пакуль вадзіцель мянялі кола, усе рынуліся на прыроду. Адрозу залямантаваў магнітафон і моладзь кінулася размінаць у танцы коці. На злільным абрусе палянкі з'явілася вялізная пасудзіна з грыбным супам і іншымі прысмакамі, што зрабіла ўчора для гасцей Валянціна Пархоменка. Во ўжо адвялі душу ў час таго кароткага вымушанага прыпынку. Успомніць прыемна.

Першы на нашым шляху Полацк. Усе разлічваюць, акрамя выступлення, зрабіць і экскурсію па гораду з сусветнай вядомасцю. Але часу зноў так мала, што схема дзеянняў надзвычай проста: пасля абеду едзем на канцэрт, а перад канцэртам глядзім Спаса-Ефрасінеўскую царкву.

Увайшлі ўнутр і замерлі. Бы адчулі подых часу ў гэтых старажытных сценах, на якіх дзе-нідзе яшчэ захаваліся унікальныя фрэскі, зробленыя таленавітым майстрам аж у XII стагоддзі. Як крывіна, што большасць з іх ужо беззваротна загінула. А сараўдвая рэстаўрацыя помніка яшчэ толькі пачынаецца.

Па вузкаму і цёмнаму ходу па чарзе падымаемца ў келло манахіні Ефрасініні, адной з найбольш адукаваных жанчын свайго часу, кніжніцы і асветніцы. Амерыканцы глядзяць ва ўсе вочы, нават

забыўшыся пстрыкнуць фотаапаратам. Такага яны яшчэ не бачылі. Малады рэстаўратар з Мінска Аляксандр Астравух, які ўжо другі сезон займаецца тут фрэскамі, спыніў работу і раскавае наведвальнікам пра царкву. Голас яго, паслены дзіўнай акустыкай будынка, гучыць прароча...

Пасля наведвання царквы ніхто не можа гаварыць. Як аглушаныя, ідуць да дарогі сцяжынкай, па якой, мабыць, хадзіў некалі славуты Лазарь Бога, што вырабіў для царквы Ефрасініні неверагоднай прыгажосці крыж. І гэты найкаштоўнейшы твор мастацтва, скарб нацыі, па некастрых звестках, знаходзіцца цяпер у Амерыцы.

Не вытрымлівае толькі Павал. Вочы яго гараць ад узрушэння: «Адзін такі помнік у Еўропе! Адзін! Няма яму цаны. Адзін такі помнік! Італьянцы на ўвесь свет галосіць пра свае помнікі. А яны XV—XVI стагоддзяў. А пра гэты — хто ведае?»

Доўга яшчэ не мог потым супакоіцца Павал. Здаецца, нават і да Бога звяртаўся, каб убачыў той такую несправядлівасць, каб не даў загінуць скарбу нацыянальнай і сусветнай культуры.

Назаўтра, раніцай, як ад'язджалі ў Вільню, пад'ехалі да велічнага Сафійскага сабора, каб сфатаграфавана на памяць. Хлопцы пабеглі з бутэлькамі да крыніцы, што бруіла пад самымі сценамі сабора, — набраць халоднай вады. Можна, хто з іх і прывёз бацкам і дзедам у Амерыку вады з Радзімы. Кажуць, што вада тая асабліва, вяртае сілу і здароўе.

Усяго адзін дзень у Вільні. Але зноў колькі пачуццяў! Хадзілі па старых брукаваных вулічках і плошчах, дзе так многае звязана з нашай гісторыяй і культурай. Вось славуты Базыльскія мury, Вострая Брама. Тут хадзіў Купала і іншыя супрацоўнікі «Нашай нівы», тут жыў Гарэцкі, Шырма. А ля маленькага доміка спыняемца з кветкамі. У ім, як значыцца на мемарыяльнай дошцы, беларускі асветнік Францішак Скарына выдаў першыя друкаваныя кнігі ў Літве.

Славутая друкарня Марціна Кухты, дзе убачыў свет першы і адзін зборнік вершаў М. Багдановіча. Што ні крок, то нібы токам б'е. «У гэтым будынку былога дэманіканскага манастыра былі заключаны ўдзельнікі паўстання 1863 года, у тым ліку і адзін з кіраўнікоў — Костас Калінаўскас». І на гле нашага нацыянальнага героя — таксама: Костас Калінаўскас.

— Костас Калінаўскас, Міцкявічус, Багданавічус, добра яшчэ, што не доктар Скарынас, — пачынае заводзіцца ўжо і стрыманая ўвогуле Аля. — Хіба ж можна гэтак прысвойваць сабе чужое?!

Не з вясёлымі думкамі крочыць па плошчы Гедыміна група маладых людзей з бел-чырвона-белым сцягам. Ніхто тут не звяртае на іх увагі. Мусіць, ніхто і не жадае бачыць, акрамя тых беларусаў, што тут жывуць і чые карані з даўніх даўн у вленскай зямлі.

— Няўжо вы аддадзіце Літве Вільнюшчуну? — устрывожана пытаецца па дарозе шануюны кіраўнік гуртка. — Хіба можна аддаваць зямлю

продкаў? Усе, хто толькі мог, цягалі з яе гісторыі, цягнулі сабе нашых герояў, прысвойвалі сабе нашы перамогі. Вось і пакінулі народ без усяго. Нават без мовы.

Я не магу, дарэчы, адказаць Але Ораса-Рамана на такое складанае і сур'ёзнае пытанне. І ніхто пакуль што не можа. Думаецца, што яно павінна вырашыцца на карысць Беларусі. Тым больш, што ў сувязі з выхадам Літвы з СССР вышэйшыя ўлады рэспублікі зрабілі ўжо адпаведную заяву.

Гродна. Як заўсёды, ноч у нас скарачаная. Бо прыехалі ў гасцініцу позна. Пакуль рассяліліся, то і спаць няма калі. А з раніцы — во не прыемнасць: у Ані Бартуль — распухлі ногі. Усе разбегліся глядзець горад, няма з кім і параіцца.

Сядзім, ламаем галаву ўтраіх. Што рабіць? А як горш будзе? А ўвечары ж канцэрт... Словам, выклікалі «хуткую дапамогу». Урач уважліва аглядае, пра ўсё распытаў, развёў рукамі.

— Трэба, каб паглядзеў хірург.

І вось Аня Бартуль з маці і я едем праз увесь горад у абласную клінічную бальніцу. Аня з веданнем справы — сама ўрач — аглядае новенькую спецыялізаваную «хуткую». Вачамі паказвае, што машына — вышэйшы клас.

Даведаўшыся, што пацыентка — з Амерыкі, наша суайчынніца, ды яшчэ і ўдзельнічае ў дабрачынных канцэртах, дзе выконвае беларускія танцы, не прымуслі сябе чакаць спецыяліст з аддзялення сасудзістай хірургіі Валерыя Акапяна.

— Нічога сур'ёзнага, — супакойвае ён нас. — Але нагам патрэбны адпачынак. Ляжаць. І абавязкова піць ледзі, якія я вам дам.

А потым доўга тлумачыў Ані пра яе нечакаваную хваробу, выкарыстоўваючы медыцынскае тэрміналогію.

На развітанне мае амерыканцы, якія за ўсё прывыклі плаціць, пацягнуліся да сумачка, каб аддзякаваць урачам за такую аперацыйную дапамогу. Але тыя, здаецца, ледзь не пакрыўдзіліся.

— Я адпрацую свой доўг Беларусі, — пабаялася Аня.

На той самай шыкоўнай «хуткай» нас даставілі ў атэль, дзе ўжо нарэшце заўважылі знікненне Бартуляў.

Мушу сказаць, што ўсё абшлось добра. Хаця Аня так і не выканала загаду свайго калегі-хірурга. Спацатку легла. Тады пачала перажываць, як там без яе абдуцца. Урэшце рэшт выйшла разам з усімі на спэну і адпрацавала праграму.

Прымалі «Васілёк» і «Жывіцу» ў Гродне выдатна. І як у іх хапіла яшчэ сіл пайсці пасля канцэрта ў гасці да гродзенскай паэтэсы Дануты Бічэль-Загнетавай, дзе яны да раніцы танцавалі і песні спявалі, не ўяўляю.

— Беларусы моцныя, — пачула я з раніцы ў калідоры ад Павала, які цягнуў уніз да аўтобуса вялізныя дарожныя сумкі.

Вочы яго зліпаліся, і ён усімі сіламі змагаўся са сном. Каб падтрымаць хлопца, я сказала ўслед: «Беларусы моцныя, яны і не такое вытрымлівалі».

Таццяна АНТОНАВА.

КОНКУРС ДУХАВЫХ АРКЕСТРАЎ

Завяршыўся першы Рэспубліканскі конкурс духавых аркестраў. У аглядзе прынялі ўдзел лепшыя самадзейныя калектывы кожнай з шасці абласцей. Заключная праграма абавязвала кожны аркестр выступіць у канцэртце на працягу 30 мінут. Аўтарытэтнае журы не раз было ў цяжкім становішчы. Бо сярод лепшых калектываў [многія носяць званне «народныя»] трэба было ўбачыць да-

стойных дыпламантаў. Агляд яшчэ раз агаляў праблемы: небагаты рэпертуар духавой музыкі, недастаткова выдаецца ў рэспубліцы і нотных зборнікаў. Але дзякуючы імкненню самадзейных артыстаў выконваць добрую музыку, у рэпертуары аркестраў гучалі творы рускіх і замежных класікаў — М. Глінкі, П. Чайкоўскага, М. Рымскага-Корсакава, В. Моцарта, К. Вебера,

Д. Расіні; маршы, уверчоры, розныя п'есы савецкіх аўтараў. Конкурс закончыўся святам духавой музыкі, марш-парадам, шэсцем зводных духавых аркестраў абласцей-удзельніц. Ад плошчы Перамогі ў Мінску па Ленінскаму праспекту да плошчы У. І. Леніна ішлі самадзейныя музыканты, запрашаючы ўсіх на заключны канцэрт, у якім удзельнічала 700 чалавек.

Да позняга вечара на плошчах, у скверах і парках горада працягвалася ў той дзень свята духавой музыкі. Шматлікія слухачы яшчэ раз пацвердзілі, што духавая музыка — адна з традыцыйных галін айчынай музычнай культуры. Яна па-сапраўднаму жыве ў самай гушчы народных мас.

Фота М. МІНКОВІЧА.

АПОШНЯЯ праца цяпер найпапулярнейшага Камернага хору на чале з Валерыем Палянскім — «Антыфармалістычны раёк» Д. Шастаковіча — мела сенсацыйны поспех у дзень прэм'еры ў Вялікай зале Маскоўскай кансерваторыі. Не дзіва, нават сёння, у перыяд духоўнага, культурнага разняволення, «Раёк» — гэта, па сутнасці, сатырычная опера-гратэск выглядае вельмі смела і сучасна. Ціка-

пісаны спецыяльна да юбілею.

Першы канцэрт заснаванага Палянскім хору адбыўся 1 снежня 1971 года. Афіцыйны статус дзяржаўнага ён атрымаў у 1980. А ў час яго зараджэння былі яшчэ студэнтамі Маскоўскай кансерваторыі і спевакі, і іх кіраўнік, які авалодаваў адразу дзвюма спецыяльнасцямі: дырыжора-харавіка і оперна-сімфанічнага дырыжора. Яшчэ ў студэнцкія гады Палян-

кіраўнік хору, даўно ўжо вывёў сваё «дзецішча» ў лік лепшых харавых калектываў краіны.

Першыя ж гастролі калектыву ў 1975 годзе ў Італіі прынеслі прызнанне. Там, на міжнародным конкурсе поліфанічных хароў, «Гвіда д'Арэца», савецкія выканаўцы атрымалі адразу чатыры ўзнагароды. Адна з іх — спецыяльны прыз В. Палянскаму як лепшаму дырыжору конкурсу.

ЧЫМ ЦІКАВЫ КАМЕРНЫ ХОР ВАЛЕРЫЯ ПАЛЯНСКАГА

ЗАБЫТАЕ ВЯРТАЕЦА ДА ЖЫЦЦЯ

вая дэталі. «Раёк» — своеасаблівы музычны адказ кампазітара на ганенні, якім падвяргалася ў 1948 годзе творчая інтэлігенцыя: Сяргей Пракоф'еў, Ганна Ахматава, Міхаіл Зощанка і сам Дзмітрый Шастаковіч. У трох галоўных героях яго праглядаюць злавесныя фігуры Сталіна, Жданова, Шапілава. Харысты Палянскага пазвалі тут і свае выдатныя артыстычныя здольнасці, выканалі выдучыя партыі. А дырыжор адкрыў публіцы яшчэ і сваё рэжысёрскае дараванне.

Сорак гадоў назад напісаная, рэч прагучала толькі зараз, і тое, што яе першым выканаўцам стаў хор Палянскага (так яго яшчэ называюць), не выклікала ні ў кога здзіўлення, бо крэда самога кіраўніка вядомае — уваскрэшэнне да жыцця забытай, малавядомай пеўчай спадчыны.

«Перш за ўсё гутарка ідзе аб аднаўленні свайго роду рускай харавой анталогіі, — гаворыць Палянскі. — Але задача гэтым не абмяжоўваецца. Так, хор выканаў упершыню ў СССР нямала твораў кампазітараў Еўропы, дагэтуль нашаму слухачу невядомых. У рэпертуары хору — цэлыя манаграфічныя праграмы, прысвечаныя кампазітарам самых розных эпох: І.-С. Баху і Вівальдзі, Букстэхуду і Моцарту, дэ Прэ і Раўлю...»

Такі зварот да мінулага не толькі выходзіць слухачоў, памагае ўдасканаленню майстэрства і культуры спевачоў, але і служыць магутным каталізатарам для сучасных кампазітараў, натхняемых на стварэнне харавых твораў. Да прыкладу, такі буйны савецкі кампазітар, як А. Шнітке, усе свае харавыя творы прызначае для гэтага калектыву. У канцэртце ў гонар 1000-годдзя хрышчэння Русі хор выканаў яго твор, на-

скі стаў за дырыжорскі пульт Маскоўскага тэатра аперэты, дзе прапрацаваў сем гадоў. Затым, вытрымаўшы цяжкі конкурс, пачаў дырыжываць у Вялікім тэатры СССР.

І ўсё ж харавая «справа» была больш яму па душы. Выбар быў зроблены. Так падпарадкавала чалавек сапраўднае прызначэнне, бо работа з хорам надзвычай цяжкая. Бытавое, фінансвае становішча харавых калектываў у нас намнога горшае, чым тэатраў або іншых музычных арганізацый. «У хорах могуць працаваць толькі энтузіясты», — гаворыць Палянскі. Сам ён і яго аднадумцы таму прыклад. Ёсць спевакі, якія прапрацавалі ў калектыве ўсё сваё артыстычнае жыццё. Вядома, хор абнаўляецца, але ў цэлым ён стабільны. Талент і велізарная працавітасць яго кіраўніка садзейнічаюць гэтаму.

Творчы дыяпазон трупы становіцца ўсё больш разнастайным. Адзін прыклад. Мінулай восенню Міжнародны дзень музыкі быў адзначаны ў Маскве «Літургія святых Іаана Златауста» С. Рахманінава ў выкананні Камернага хору Палянскага. Усяго толькі 3—4 гады назад цяжка было ўявіць такое. Усё, што тычылася духоўнай музыкі, доўгія гады было забаронена.

«Наш хор цяпер свабодна выступае ў адных канцэртах з харамі праваслаўнай царквы. Так, мы былі запрошаны да выступлення ў канцэртах у дні, калі адзначалася 1000-годдзе хрышчэння Русі, 400-годдзе рускага патрыярштва...» Да гэтых слоў трэба дадаць, што ў калектыве, не афішыруючы, заўсёды вывучалі і старажытнарускае пеўчае мастацтва, і рускую класіку, да тых традыцый звернутую.

40-гадовы В. Палянскі, заснавальнік і 18 гадоў нязмэнны

У жніўні ж 1989 В. Палянскі, па яго ўласнаму выразу, «зноў вярнуўся ў месцы свайго музычнага юнацтва» — у «Гвіда д'Арэца» ён быў ужо членам журы, заўважай, упершыню для савецкага харавіка.

У тым жа годзе ў Сіене, на Саборнай плошчы, якая мае прыродную выдатную акустыку і такія ж выдатныя натуральныя «дэкарацыі», адбылося прадстаўленне оперы «Цар Эдып» І. Стравінскага ў выкананні артыстаў з многіх краін свету. З СССР былі запрошаны дырыжор Г. Раждзественскі і Камерны хор на чале з В. Палянскім.

Так, хор зацвердзіў сваю рэпутацыю ў многіх замежных гастролі і на фестываліх у Францыі, ФРГ, Канадзе, Фінляндыі, Турцыі, Польшчы, Чэхаславакіі...

І апошняе. Хор Палянскага мае багатую дыскаграфію і не раз атрымліваў за свае запісы прызы на радзіме і за мяжой, да прыкладу, у Францыі і Японіі. Яго апошняю работу можна назваць артыстычным подзвігам. Упершыню ў гісторыі сусветнай музыкі запісаны на дыскі ўсё 35 харавых канцэртаў Б. Бартнянскага. Выдатны кампазітар XVIII стагоддзя, які пісаў у многіх жанрах, як і Моцарт, быў ганаровым членам вядомай музычнай акадэміі ў Балоніі.

Пяць пласцінак, на кожнай з якіх некалькі харавых канцэртаў Бартнянскага, ужо выпушчаны ў свет фірмай грамзапісу «Мелодія». Астатнія запісы ў стадыі падрыхтоўкі да выпуску. Унікальнасць гэтай работы яшчэ і ў тым, што запісы рабіліся ў Смаленску і Полацку, у іх старажытных цэрквах — Успенскай і Сафіійскай, якія валодаюць цудопадобнай акустыкай.

Санія ДАУЛЕКАВА.

КУПАЛАЎЦЫ

НА «МРОЖАК-ФЕСТИВАЛІ»

У Кракаве завяршыўся міжнародны фестываль драматычных спектакляў, пастаўленых па творах вядомага сучаснага польскага прэзвіка і драматурга Славаміра Мрожака, а таксама кінафільмаў і тэлефільмаў па яго сцэнарыях — «Мрожак-фестываль». На працягу пятнаццаці дзён жыхары старадаўняга горада, звязанага з гісторыяй нашай культуры імёнамі Скарыны, Цёткі і іншымі, маглі ўбачыць звыш трыццаці спектакляў і фільмаў не толькі з Польшчы, але і з многіх іншых краін свету.

У ліку двух лепшых (разам з «Партрэтам» вядомага польскага рэжысёра Е. Яроцкага) тэатраўнаўцамі і грамадскасцю быў названы спектакль Акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы «Эмігранты», які ў Кракаве быў паказаны тройчы і адзін раз у Хожуве. Адгукну-

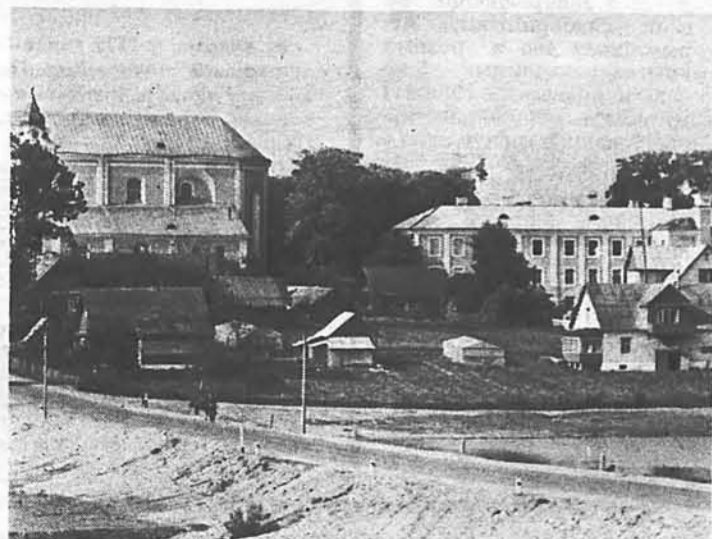
лася на беларускі спектакль крытыка: на другі дзень пасля першага паказу з'явіліся рэцэнзіі ў «Газете Кракоўскай» і ў спецыяльным перыядычным выпуску фестывалю.

Аўтары артыкулаў высокая ацанілі ігру купалаўцаў А. Дзянісавы і Г. Маляўскага, арыгінальную задуму рэжысёра М. Пінігіна, сцэнаграфію мастака У. Жданова.

Славамір Мрожак, які спецыяльна прыехаў на фестываль у Кракаў з Мексікі, дзе ён цяпер жыве, пасля прагляду беларускіх «Эмігрантаў» шыра падзякаваў творчай групе за стварэнне спектакля і падкрэсліў, што яго здзівіла здольнасць артыстаў з Мінска перадаць рысы беларускага нацыянальнага характару ў створаных ім персанажах драмы.

В. НІКІФОРОВІЧ.

АДРАДЖАЮЦА ПОМНІКІ

Больш за 300 тысяч рублёў выдзеліў калектыв эксперыментальнай базы «Баруны» Ашмянскага раёна на рэстаўрацыю і капітальны ремонт будынка былога манастыра пры Барунскім касцёле. Пасля заканчэння будаўнічых работ тут размесціцца культурны цэнтр з залай шлюбаў, кіназалай, а таксама гасцініца, дзе ў зімовы час будуць жыць школьнікі, якія прыязджаюць на вучобу ў мясцовую дзясцігодку з далёкіх вёсак. У падвальным памяшканні вырашана абсталяваць цёр, пакой для заняткаў настольным тэнісам і цяжкай атлетыкай.

НА ЗДЫМКУ: у пасёлку Баруны. Так выглядае двухпавярховы будынак былога манастыра (з правага боку на заднім плане), які рэстаўруецца.

Фота В. АЛЯШКЕВІЧА.

ЛІПЕНЬ — вяршыня лета, самы цёплы і адначасова самы дажджлівы месяц. Праўда, не сёлетні. Сярэдняя тэмпература паветра вагаецца каля 18 градусаў. Пры гэтым амаль палавіна дзён мае сярэднесутачную тэмпературу больш за 20 градусаў. Нават ноччу пануе цёплыня, і рэдка бывае ніжэй 14.

Даждзжы, як правіла, цёплыя і непрацягла. Воблакі звычайна нядоўга трымаюцца на небе і, выліўшы на зямлю сваю чарговую багатую порцыю, гэтак жа хутка ўплываюць, нібыта спяшаючыся напайць іншыя ўгоддзі, што прагнуць вады. І такое ж моцнае зямное выпарэнне. Так што амаль такая ж самая колькасць вады, што і дыпала ў ападках, тут жа ідзе ў паветра і зноў кандэнсуецца ў хмарах, утвараючы пастаянны паскораны кругазварот летняй вільгаці.

Мноства цяпла і вільгаці надзвычай спрыяе росту расліннасці, асабліва дзікіх траў і сельскагаспадарчых культур. Яшчэ больш раскошным, чым у чэрвені, робіцца іх сучэльны рознакаляровы дыван, які ўсцілае палі, дугі і лясныя паляны. Цвіце блакітнымі і фіялетавымі гронкамі мышыны гаршак, пераплятаючы сваімі доўгімі цэпкімі сцябламі суседнія злакі, што цягнуцца да сонца. Рас-

НАТАТКІ БІЕЛАГА

ЛІПЕНЬ — ВЯРШЫНЯ ЛЕТА

цвітае ліловая лугавая герань, крываўнік, залацісты святаяннік. Пачынае расцвітаць і непаўторна пахне на сухіх палянах чабор. А сярод пасеваў жыта, як на камандзе, раскрылі пшчотныя блакітныя галоўкі шматлікія васількі, ды спелым духмяным настоем пахне палявая мята.

Але найбольш характэрным для ліпеня ўсё ж лічыцца цвіценне ліпы. Яна самай апошняй з усіх драўняных парод распускае кветкі і характэрна вылучаецца цяпер сярод іншых дрэў сваімі, нібыта аблітымі малаком, кропамі.

Ліпа — непераўздызены меданос. І калі ўмовы надвор'я спрыяюць гэтаму, пчолы поўнасю пераклучаюцца на збор нектару толькі з гэтых кветак, выпрацоўваючы асабліва каштоўны цёмны ліпавы мёд. З аднаго гектара ліпавага лесу нястомныя працаўнікі збіраюць часам да тону высокакаштоўнага нектару, а з кожнага дрэва — па 10—15 кілаграмаў.

Уся расліннасць дасягае мякы свайго развіцця. На

паўтараметровую вышыню ўзняўся па ўзлесках і краях шырокіх палян прыгажун нашых лясоў скрыпень і красуецца буйнымі ружовымі сукецямі. Тут жа побач казыча нос сваім пахам мацярдуска. А ля ўзбярэжжа балочыстага ручая ўтварылі густыя зараснікі і расцвілі жоўтыя і белыя гарлачыкі. Іх салодкімі, багатымі крухмалам карнявішчамі спяшаюцца паласавацца бабры, андатры, хахулі.

Стаячыя вадаёмы зацягваюцца цінай і раскай. У іх шчодро прагрэтай тоўшчы развіваецца мноства дробных водарасцей. Вадаёмы «цвітуць». А водарасці гэтыя служыць добрым кормам вадзяным клопам, лічынкам камакроў і іншай воднай жывёнасці, якія тут размножыліся ў вялікай колькасці. Імі ў сваю чаргу сілкуюцца лічынкі рыб, ад якіх літаральна кішаць прыбярэжныя ўчасткі вадаёмаў. Паядаюць іх таксама апалонікі і жабяняты, якія ўжо сфарміраваліся. А дарослая рыба больш аддае перавагу лятаючым насякомым,

паспяхова здабываючы іх у высокіх паветраных скачках. Добра, што ў паветры ўюцца матылі, стракозы, аўсянкі. А вось налім не любіць летняга цяпла. Ён пайшоў на глыбіню і схавалася сярод камянёў, пагрузіўшыся ў соннае здранцвенне.

У лясных насельнікаў свае клопаты. Па-ранейшаму не часта пачуеш бесклапотныя спевы птушак. Маўчаць салаўі, не кукуе зязюля. Толькі зрэдку даносіцца разарваная трэль жаваранка, прасвісціць сініца ды раздасца флейтавы покліч івалгі.

А шпакі і гракі ўжо збіваюцца ў вялікія чароды і спрабуюць свае сілы для будучых працяглых пералётаў. Цяпер трэба аберагаць ад іх нашэццяў вішневыя сады, да пладоў якіх яны ласяся. Вадаплаўныя ж, наадварот, забіліся ў самы густы чарот і сядзяць там ціха, таму што ў іх выпадаюць цяпер махавыя крылы і яны часова не могуць лятаць.

Падраслі і набылі звыклую рыжую афарбоўку маладыя лісяняты. Цяпер ужо ім не

хапае ежы, што прыносяць бацькі. Самі разам з імі выходзяць на актыўнае паляванне і даволі паспяхова здабываюць маладых зайчанят, палёвак і дзікую птушку. А зайчаняты, што з'явіліся ў другім прыплодзе, ужо падрастаюць і, наадварот, вучацца затойвацца і ратавацца ад гэтых і іншых драпежнікаў.

У жвавай жа яшчаркі толькі што з'явілася на свет першае патомства. Маленечкія рухомыя яшчаркі вылупіліся са скурыстых яек і асвойваюць цяпер азы самастойнага жыцця. У асабліва гарачыя дні можна ўбачыць на пяньку гадзюку, якая грэецца пад сонцам. А вужы ў гэты час больш цягнуцца да балочыстых месцаў і вадаёмаў.

У ліпені пачынаецца грыбны сезон. Частыя дажджы і цёплыя летнія дні як нельга лепш спрыяюць іх росту. Цёлымі высыпкамі з'яўляюцца сярод густога імху жоўценкія мініяцюрныя талерачні лісцічкі. У самых незвычайных месцах можна сустрэць шэранькія і карычневатыя падбярэзавікі. Пускаюцца ў рост надзвычай прыгожыя чырвонагаловыя падасінавікі. А вось белых грыбоў пакуль мала. Яшчэ адзін-два тыдні пройдуць, і яны таксама шчодро парадуюць вока грыбніка. Але гэта — толькі ў жніўні.

Вячаслаў СТОМА.

спорт

Калі нашы чытачы атрымаюць гэты нумар газеты, у Сіэтле вызначыцца першыя пераможцы Гульніў добрай волі. Спартыўцы па сваёй значнасці ўступаюць хіба што Алімпіядзе. Сёлета ў ЗША з'ехаліся прадстаўнікі больш сарака краін.

Адна з самых прадстаўнічых каманд на Гульніх добрай волі — зборная СССР. У яе складзе 650 чалавек. Трыццаць чатыры спартсмены — прадстаўнікі Беларусі, сярод якіх таксама многа «зорак». І мы сёння асабліва надзеі ўскладаем на гімнастку Святлану Багінскую, гандбалістаў Аляксандра Тучкіна, Міхаіла Якімовіча, Канстанціна Шараварава, цяжкаатлетаў Аляксандра Курловіча і Леаніда Тараненку...

А ў гэтыя дні праходзяць і завяршаюцца іншыя спартыўныя. Атрымліваем мы з розных крыніц і прыемныя, і не вельмі прыемныя звесткі аб выступленні прадстаўнікоў нашай рэспублікі.

Завяршыўся, напрыклад, шахматны турнір у Маніле. Першае месца раздзялілі мінчанін Барыс Гельфанд і Васіль Іванчук з Львова.

Затое без узнагарод засталася зборная СССР, за якую выступалі і мінчанкі Галіна Савіцкая, Ірына Сумнікава, Алена Швайбовіч, на чэмпіянаце свету па баскетболу ў Малайзіі.

На беразе Азоўскага мора, на Арабацкай стрэлцы, размясціліся піянерскія лагеры «Гранад», «Радуга», «Янтар», «Сонечны бераг» і іншыя. Тут разам з украінскімі аднагодкамі адпачываюць і сотні хлопчыкаў і дзяўчынак з раёнаў жорсткага кантролю Гомельскай вобласці. Увага і клопат людзей, паўднёвае сонца, гаючае марское паветра, добрае харчаванне дапамогуць дзецям паздара-

вець, загарэць, набрацца сіл і здароўя перад новым навучальным годам. Незабывнымі застануцца для юных гамялячэн і ўдзел у свяце Нептуна, і сустрэча святанку на беразе мора, і прагулкі на катэры. НА ЗДЫМКАХ: святая Нептуна; прыемна выкупацца ў цёплым, пшчотным моры.

Фота С. ХАЛАДЗІЛІНА.

ГОМЕЛЬСКІЯ ВУЛІЦЫ ХVІІІ СТАГОДДЗЯ

Як вядома, у 1772 годзе Гомель быў далучаны да Расіі ў выніку першага падзелу Рэчы Паспалітай, да гэтага з 1335 года знаходзіўся ў складзе Вялікага княства Літоўскага, а з 1569 года (з невялікімі перапынкамі) з'яўляўся прыгранічным мястэчкам Рэчы Паспалітай.

У Цэнтральным дзяржаўным гістарычным архіве Літоўскай ССР захоўваецца ілюстрацыя Гомельскага староства 1765 года. Гэты дакумент вельмі цікавы многімі фактамі, але ў даным выпадку прыцягвае нашу ўвагу тым, што змяшчае забытыя і невядомыя сёння назвы гомельскіх вуліц 60-х гадоў ХVІІІ стагоддзя.

У той час у Гомелі было 5 вуліц. Адна з галоўных называлася Пячэрскай, таму што вяла ў бок Пячэрскага прадмесця. Другая вуліца насіла найменне Троіцкай, бо на ёй размяшчаліся такія важныя і значныя для мястэчка аб'екты, як Троіцкая царква. Цяпер Троіцкая вуліца вядома як Сялянская. Трэцяя вуліца называлася Спа-скай, паколькі вяла ў староверскую Спасаву Слабаду. Назва вуліцы захоўвалася да 1923 года. Чацвёртая вуліца — Рэчыцкая — атрымала сваю назву па гораду, у напрамку якога была арыентавана.

Нарэшце, пятая вуліца называлася Джэканайскай. Аб паходжанні гэтай назвы цяжка сказаць што-небудзь пэўнае, бо не захавалася дакладных звестак. Выкажам наступнае меркаванне: назва Джэканайскай вуліцы суадносіцца з найменнем вёскі Дзехань Смаленскага раёна Міншчыны, якую вядомы беларускі тапавіміст В. Жучкевіч лічыў паўтарэннем іранамойных слоў са значэннем «вёска, паселенне».

Такім чынам, ілюстрацыя 1765 года дазваляе рэканструяваць наступную гарадскую схему. Ад замка (тэрыторыя сучаснага парку) цягнулася прыкладна на месцы сённяшняга проспекта імя Леніна вуліца Пячэрская, справа ад яе размяшчалася Троіцкая вуліца, а злева, паралельна адна другой — яшчэ дзве — Стаская і Рэчыцкая. Апошняя вуліца існуе і цяпер у Цэнтральным раёне горада і нават пад той жа самай назвай, якую трэба лічыць самай старой сярод вуліц горада.

Размяшчэнне Джэканайскай вуліцы невядома.

А. МЯЗЕНКА, кандыдат філалагічных навук.

ЗДАРЭННЕ

БОМБА, БОГ І САПЁРЫ

Цяжка сказаць, куды мецілі гітлераўскія лётчыкі, скідаючы 250-кілаграмовую бомбу на вызвалены ў 1943 годзе Мсціслаў. Ці то ў старажытны помнік — сабор Аляксандра Неўскага, ці то ў суседні будынак, дзе тады размяшчалася штаб 2-га Беларускага фронту.

Веруючыя зазначаюць, што ўсавышні адвёў бяду ад храма, а ваенныя лётчыкі, што фашысты проста прамахнуліся.

Бомба не разарвалася, увайшла ў зямлю на царкоўныя дзверы, ды так і праляжала 47 гадоў. Толькі цяпер,

пракладваючы водаправод, яе выявілі будаўнікі.

Перакананыя, што і на гэты раз бомба не ўзарвалася на волі божай, веруючыя, тыя не менш, сардэчна падзякавалі сапёрам БВА — сапраўдным выратавальнікам гістарычнага помніка, якому другі раз нагадала небяспека. А малады салдат на памяць аб праведзенай імі найштурскі аператыўнай аб'яшчоджанню ўручылі аднаведны акт мясцоваму святшчэнніку айцу Тарасію.

РЕДАКЦЫЯНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

220600, МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня
выдавецтва ЦК КП Беларусі
Індэкс 63854. Зак. № 969